

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтв
Кафедра інформаційних технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов
О.Б. Жильцов

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КНИГОЗНАВСТВО

для студентів

спеціальності: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)

освітньої програми: 029.00.01 «Інформаційна, бібліотечна та
архівна справа»

Київ – 2023

Розробник:

Макарова Марія Володимирівна, кандидат культурології, доцент кафедри інформаційних технологій Факультету української філології, культури і мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Макарова Марія Володимирівна, кандидат культурології, доцент кафедри інформаційних технологій Факультету української філології, культури і мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інформаційних технологій

Протокол № 8 від 31 січня 2023 р.

Завідувач кафедри інформаційних технологій Н.М. Терещенко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

31 січня 2023 року

Гарант освітньої програми В.О. Копанєва

Робочу програму перевірено

01.02.2023 р.

Заступник декана з навчальної роботи

Факультету української філології, культури і мистецтв С. І. Горобець

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____

ЗМІСТ

Зміст.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Результати навчання за дисципліною.....	6
4. Структура навчальної дисципліни.....	7
5. Програма навчальної дисципліни	9
<i>Змістовий модуль 1</i>	9
<i>Змістовий модуль 2</i>	10
<i>Змістовий модуль 3</i>	11
<i>Змістовий модуль 4</i>	12
6. Контроль навчальних досягнень	13
<i>6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....</i>	13
<i>6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання...</i>	15
<i>6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.....</i>	18
<i>6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.....</i>	18
<i>6.5. Шкала відповідності оцінок.....</i>	22
7. Навчально-методична карта дисципліни «Книгознавство».....	24
8. Рекомендовані джерела.....	25
<i>Основні.....</i>	25
<i>Додаткові.....</i>	26

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	-
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	-
Курс	1	-
Семестр	2	-
Кількість змістових модулів з розподілом	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	Залік	-

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – всебічне дослідження книги як соціального феномена, як невід'ємної складової національної культури дозволяє простежити особливості національно-культурного становлення України, розвитку сучасного українського суспільства з урахуванням ідеологічних, соціально-політичних, культурних і технологічних змін, що відбуваються в країні. Практико-орієнтована підготовка майбутніх фахівців закладена в основу дисципліни «Книгознавство». Практичні заняття проходять на базі університетської бібліотеки.

Завдання дисципліни:

- дослідити основні етапи розвитку письма, еволюцію матеріалів і форм книги;
- проаналізувати законодавчі та нормативно-правові акти з різних галузей суспільного життя;
- здійснити аналіз творів друку (за соціальним призначенням, за віковою ознакою, за цільовим і читацьким призначенням, за мовною ознакою);
- вивчити методики комплектування та використання книготорговельного репертуару, книгрозповсюдження фірм, інформаційних та видавничих центрів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Дисципліна спрямована на формування таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»:

ЗК-3	Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.
ЗК-12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ФК-4	Здатність аналізувати закономірності розвитку, документно-інформаційних потоків та масивів, як штучно створеної підсистеми соціальних комунікацій.
ФК-14	Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

Курс інтегрується з такими дисциплінами, як: «Документознавство», «Історія бібліотечної справи», «Історія літератури», «Історія української культури», «Архівознавство».

Робота в центрах практичної підготовки

Відповідно до освітньо-професійної програми «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», метою якої є підготовка кадрів для інформаційної, бібліотечної та архівної справи, оволодіння методами та технологіями формування та організації використання різних типів інформаційних ресурсів, в Університеті Грінченка існує можливість проведення практичних занять на базі навчальних центрів та центрів практичної підготовки. До них відносяться: Бібліотека та Архів Університету, Інформаційно-аналітичний центр, установи-партнери.

Результатом навчання є набуття сукупності компетенцій (загальних та спеціальних), що виражають знання, розуміння, уміння, цінності: інформаційної, управлінської, комунікативної, технологічної, проектно-творчої, дослідницько-прогностичної.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

За результатами вивчення дисципліни студент має отримати такі **програмні результати** освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а саме:

РН-5	Узагальнювати, аналізувати і систематизувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням..
РН-11	Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань.

4. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						Підсумковий контроль
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Самостійна робота	
Змістовий модуль I.								
Історія письма, рукописної книги та стародруків								
1.1	Основні етапи розвитку письма. Еволюція матеріалів і форм книги. Книга періоду античності.	3	1	1			2	
1.2	Книга в епоху середньовіччя. Писемність у слов'ян. Українська книга княжої доби	3	1	1			2	
1.3	Письмо як засіб вираження, закріплення думки і мови, їх взаємозв'язок	5	2			2	3	
1.4	Книгодрукування в Європі. Початок друкарства кирилицею.	4	1	1			3	
1.5	Рукописна книга середньовіччя	4	2			2	2	
1.6	Постать Йогана Гутенберга в книгодрукуванні	4	2			2	2	
1.7	Українські першодруки Івана Федорова. Найвидатніші друкарі XVI-XVII ст.	5	1	1			4	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 1		30	10	4	-	6	18	2
Змістовий модуль II.								
Історія книговидання середини XVI– XX ст.								
2.1.	Книжкової справи XVI-XVII ст. Діяльність Києво-Печерської друкарні.	4	2	2			2	
2.2	Історія книговидання середини XVI– XVIII ст.	4	2			2	2	
2.3	Розвиток друкарства на українських землях XVII- XVIII ст.	3	2	1			2	
2.4.	Мистецтво західноєвропейської книги XVIII ст. Книжкова справа у XVIII ст.	3	2	1			2	
2.5	Найвидатніші друкарі XVI – XVII ст.	4	2			2	2	
2.6	Книжкова справа у XVIII ст.	4	2			2	2	
2.7	Видатні європейські видавці XIX ст.	1	1	1				
2.8	Книжкова справа XX поч. XXI ст.	5	1	1			4	
	Модульна контрольна робота	2						2

	Разом за змістовим модулем 2	30	12	6	-	6	16	2
Змістовий модуль III.								
Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства								
3.1	Книгознавство як наука. Етапи розвитку книгознавства в Україні.	4	2	2			2	
3.2	Основні етапи розвитку книгознавства в Україні	4	2			2	2	
3.3	Науково-дослідна робота в галузі книгознавства. Методи книгознавчого дослідження.	4	1	1			3	
3.4	Проблематики наукових досліджень вчених у галузі книгознавства.	3	2			2	1	
3.5	Бібліотипологія як складова науки про книгу. Типологія творів друку.	5	4		4		1	
3.6	Соціологія книги і читання.	3	1	1			2	
3.7	Сучасні соціологічні дослідження книги і читання	5	4		4		1	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 3		30	16	4	8	4	12	2
Змістовий модуль IV.								
Книжкова справа як система								
4.1	Книжкова справа: структура, принципи функціонування. Системний характер книжкової справи	3	1	1			2	
4.2	Репертуарна політика і профіль видавництва.	4			4			
4.3	Сучасна видавнича справа. Бібліополістика як галузь книгознавства.	5	1	1			4	
4.4	Конструкція книги та її структура. Характеристика основних елементів книги та їх функціонального призначення.	6			4		2	
4.5	Кваліологія в системі книговидання. Аналіз художнього оформлення друкованого видання.	5	4		4		1	
4.6	Книга як товар. Система «книжковий магазин-читач-суспільство».	5	4		4		1	
	Модульна контрольна робота	2						2
Разом за змістовим модулем 4		30	18	2	16	-	10	2
Разом за навчальним планом		120	56	16	24	16	56	8

5. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Історія письма, рукописної книги та стародруків

Лекція-презентація 1.1. Основні етапи розвитку письма. Еволюція матеріалів і форм книги. Книга періоду античності (1 год.)

Тема: Основні етапи розвитку письма. Історія книги як наука. Предмет і завдання курсу, його місце і зв'язки з загальнонауковими, історичними та книгознавчими дисциплінами. Передумови виникнення письма. Недоліки первинних типів письма.

Поняття та характеристика піктографії та ідеографії.

Найдавніші зразки писемності часів Трипільської культури. Походження і розвиток алфавіту. Фінікійський алфавіт. Розповсюдження фонетичних алфавітів в Європі та Азії. Найдавніші зразки писемності у слов'ян.

Тема: Еволюція матеріалів і форм книги. Книга періоду античності.

Матеріали для письма та форми книги в давнину. Характеристика папірусу. Винахід паперу на Далекому Сході.

Книга в античному суспільстві. Запозичення фонетичного алфавіту греками. Пергамент, його розповсюдження. Поява книги-кодексу. Зовнішній вигляд античної книги. Давні бібліотеки. Книжкова справа в Римській імперії.

Лекція-презентація 1.2. Книга в епоху середньовіччя. Писемність у слов'ян. Українська книга княжої доби. (1 год.)

Тема: Книга в епоху середньовіччя. Західноєвропейська рукописна книга. Вплив християнської церкви на розвиток книги. Оформлення книг. Візантійська рукописна книга. Мистецтво оформлення.

Писемність і книга у південних і західних слов'ян. Мистецтво оформлення книг. Писемність і книга на Близькому Сході та Середній Азії.

Тема: Писемність у слов'ян. Українська книга княжої доби.
Документальні свідчення існування найдавнішої писемності на території східних слов'ян. Розповсюдження кирилиці. Роль християнства у розвиток книги в Київській Русі. Типи почерків: устав, півустав, скоропис. Характеристика рукописних книг XI ст. Основні центри переписування книг.

Манускрипти. Мистецтво оформлення манускриптів.

Семінар 1. Письмо як засіб вираження, закріплення думки і мови, їх взаємозв'язок (2 год.)

Лекція-презентація 1.5. Книгодрукування в Європі. Початок друкарства кирилицею. (1 год.)

Тема: Книгодрукування в Європі. Йоганн Гутенберг. Характеристика інкунабул. Передумови винаходу друкарства. Основні складові традиційного

книгодрукування. Ксилографія, її особливості в країнах Далекого Сходу та Європи. Друкування з набірної форми в Китаї. Матеріально-технічні передумови: виробництво паперу, механізація праці. Суть винаходу Й.Гутенберга. Значення винаходу друкарства, його розповсюдження в Європі. Характеристика інкунабул.

Тема: Початок друкарства кирилицею. Швайпольт Фіоль. Друкарська діяльність Швайпольта Фіоля в Кракові, характеристика його видань. Друкар Ієромонах Макарій з Чорногорії. Книгодруки Франциско Скорина, його діяльність у Вільно та Празі. Гіпотези щодо початків друкарства в Україні. Уявний портрет першодрукаря Степана Драпана в рамках проекту «Українці в світі».

Семінар 2. Рукописна книга середньовіччя (2 год.)

Семінар 3. Постать Йогана Гутенберга в книгодрукуванні (2 год.)

Лекція-презентація 1.7. Українські першодруки Івана Федорова. Найвидатніші друкарі XVI-XVII ст. (1 год.)

Тема: Українські першодруки Івана Федорова. Діяльність Федорова в Москві. Львівські видання Івана Федорова. Книговидавнича діяльність І. Федорова в Острозі. Острозька Біблія- перше повне друковане видання всіх книг Святого Письма слов'янською мовою. Значення діяльності Івана Федорова, його послідовники.

Тема: Найвидатніші друкарі XVI-XVII ст. Визначення палеотипів, їх характеристика. Роль реформації у розвитку друкованої книги XVI ст. Альд Мануцій, його введення у видавничій справі. Друкарська марка Альдів. Характеристика альдин.

Династія Етьєнів у Франції. Стиль оформлення книг, характерний для епохи Відродження. Історія друкарень та книжкових лавок Кристофа Платена.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ІСТОРІЯ КНИГОВИДАННЯ XVI– XIX СТ.

Лекція-презентація 2.1. Книжкової справи XVI-XVII ст. Діяльність Києво-Печерської друкарні (2 год.)

Тема: Загальна характеристика книжкової справи XVI-XVII ст. Видавнича фірма Ельзевірів. Книговидання та книжкова торгівля, загальні тенденції. Енциклопедії, поява періодичних видань. Нововведення у виробництві та оформленні книг, зміни в техніці ілюстрування. Бібліотеки. Цензура. Початок книгодрукування в Північній Америці та Японії.

Книжкова справ в князівстві Литовському у XVII ст. Видавнича фірма Ельзевірів. Друкарська марка. Внесок фірми у книгорозповсюдження.

Тема: Діяльність Києво-Печерської друкарні. Типологія лаврських видань.

Початкова діяльність лаврської друкарні. Технічне забезпечення друкарні. Інокентій Гізель і новий період діяльності лаврської друкарні.

Тематика лаврських видань. Лаврське видавництво в період московської цензури. Місце Києво-Печерської лаври в книгообміні на українських землях в XVII-XVIII ст.

Семінар 4. Історія книговидання середини XVI– XVIII ст. (2 год.)

Лекція-презентація 2.3. Розвиток друкарства на українських землях XVII- XVIII ст. (1 год.)

Тема: Видавничі осередки на західноукраїнських землях кінця XVI - XVII ст. Діяльність Острозької друкарні. Культурно-освітня діяльність Дерманського монастиря. Друкарня Львівського братства. Унівська друкарня. Почаївська друкарня, найвидатніші видання. Мистецтво почаївських стародруків. Використання української літературної мови в почаївських стародруках.

Тема: Розвиток друкарства на східноукраїнських землях XVII- XVIII ст. Тематика та оформлення вітчизняних стародруків, їх розповсюдження. Новгород-Сіверська та Чернігівська друкарні. Діяльність Лазаря Барановича. Багатомовність видань Чернігівської друкарні., їх оздоблення. Тематика українських стародруків. Панегірики як популярний жанр видавничої продукції. Бібліотеки та бібліофіли.

Лекція-презентація 2.4. Мистецтво західноєвропейської книги XVIII ст. (1 год.)

Діяльність французьких просвітителів. «Енциклопедія наук, мистецтв і ремесел» Д. Дідро Ж.Д'Аламбера. Стиль рококо. Мистецтво гравюри на міді. Види друкарських оправ. Видавнича обкладинка та оправа.

Бомарше як видавець. Досягнення італійських друкарів. П'єр Симон Фурньє та витоки друкарської системи мір. Династія видавців Дідо, їх здобутки.

Реформа азбуки та запровадження громадянського друку. Тематика та типи видань Петровської епохи. Початок російської періодики. Видавнича діяльність Московського університету та Російської Академії наук. Книговидавнича діяльність М. І. Новікова.

Семінар 5. Найвидатніші друкарі XVI – XVII ст. (2 год.)

Семінар 6. Книжкова справа у XVIII ст. (2 год.)

Лекція-презентація 2.6. Видатні європейські видавці XIX ст. (1 год.)

Характерні ознаки і тенденції розвитку книжкової справи в світі в XIX ст.

Державна політика зарубіжних країн в галузі книговидання. Високий рівень поліграфії. Характерні ознаки роботи західних видавництв. Маркетинг у книжковій справі. Експорт книжкової продукції. Інформація в світі книг. Бібліотечний ринок США. Поняття про авторське право і суміжні права. Структура книжкового випуску. Найкрупніші видавництва світу.

Книговидавнича справа Харківського та Київського університетів. Перші українські журнали. Видавнича діяльність Пантелеймона Куліша. Журнал «Основа». Підручники. Книжкова продукція Галичини. Пожвавлення книжкової справи у Східній Україні. Роль Київської Громади. Цензурні утиски української книги. Книговидавнича діяльність М. Драгоманова за кордоном. Перші українські видавництва. Борис Грінченко та його видання. Книговидавниче товариство «Вік».

Видавнича діяльність І. Франка та В. Гнатюка, Наукового товариства ім. Т. Г. Шеченка.

Лекція-презентація 2.7. Книжкова справа ХХ поч. ХХІ ст. (1 год.)

Загальна характеристика книжкової справи в світі на початку ХХ ст. Найкрупніші видавництва світу. Книжкова справа Росії. Українське книговидання. Перша світова війна і занепад видавничої справи. Книжкова справа у перші роки радянської влади. Державне видавництво України. НЕП і розвиток приватних видавництв і книжкових магазинів.

Український книжковий рух доби «визвольних змагань».

Перебудова книжкової справи на пострадянському суспільстві. Основні проблеми галузі. Майбутнє книги.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КНИГОЗНАВСТВА. КНИГА ЯК ПРЕДМЕТ КНИГОЗНАВСТВА

Лекція-презентація 3.1. Книгознавство як наука. Етапи розвитку книгознавства в Україні та світі. (2 год.)

Тема: Книгознавство як наука. Об'єкт, предмет і соціальні функції книгознавства. Теоретичні проблеми книгознавства як науки. Структура книгознавства. Загальне і спеціальне книгознавство. Термінологічна система книгознавства, книгознавчі стандарти. Сучасні наукові погляди на структуру книгознавства. Структура книгознавства, запропонована М. А. Низовим (Харків). Взаємодія книгознавства з іншими дисциплінами соціально-комунікативного комплексу. Книгознавство і бібліотечно-бібліографічні дисципліни.

Книгознавство і комплекс гуманітарних наук. Значення спеціальних книгознавчих досліджень в літературознавстві, наукознавстві, історії науки, історії культури. Наукові зв'язки з психологією, педагогікою і соціологією.

Тема: Етапи розвитку книгознавства в Україні. Українське книгознавство ХVІ-ХІХ ст. П. Яковський і перший навчальний курс з бібліології. Діяльність Київської археографічної комісії та історико-книгознавча спадщина М. Максимовича. Книгознавчі проблеми у наукових дослідженнях І. Франка. Книгознавчі здобутки у Науковому товаристві ім. Т. Шевченка.

Особливості розвитку українського книгознавства у 20-30-ті рр. ХХ ст.

Український науковий інститут книгознавства і його значення для вітчизняного книгознавства. Д.Балика, В.Іванушкін, І.Крип'якевич, С.Маслов, Ю.Меженко, Я.Шешенко та їх внесок у розвиток вітчизняного книгознавства.

Книгознавчі дослідження Л.Биковського та українських дослідників в еміграції. Українське товариство прихильників книги у Празі. С. Сірополко і часопис «Книголюб».

Теоретичні та історико-книгознавчі розвідки 60-80-х рр. ХХ ст. Визначення книгознавства в Українській радянській енциклопедії, запропоноване Ф.Максименком.

Сучасний стан дослідження книги і книжкової справи в Україні.

Семінар 7. Основні етапи розвитку книгознавства в Україні (2 год.)

Лекція-презентація 3.3. Науково-дослідна робота в галузі книгознавства. Методи книгознавчого дослідження (1 год.)

Тема: Науково-дослідна робота в галузі книгознавства. Організація науково-дослідної роботи в галузі книгознавства в Україні.

Реконструкція наукового доробку видатних українських книгознавців ХІХ –ХХ ст. Провідні книгознавчі наукові центри – Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника. Сучасна структура організації науково-дослідної роботи у галузі книгознавства. Науково-дослідні центри: Інститут української книги (НБУВ), Книжкова палата України, спеціалізовані кафедри вищих навчальних закладів, музеї книги. Підготовка фахівців з книгознавства у вищих навчальних закладах.

Тема: Бібліотипологія як складова науки про книгу. Типологія творів друку. Типологія книги як галузь книгознавства. Методологічні засади типізації та класифікації творів друку. Принципи та критерії типології творів друку. Теорії книгознавців щодо типології творів друку. Державні стандарти видавничої продукції. Значення бібліотипології для потреб практичної діяльності (видавничої справи, статистики творів друку, збереження і використання продукції).

Основні поняття: типологія (науковий метод), типологія книги (розділ книгознавства), типоутворювальна ознака, типологічний ряд, твір друку, видання, вид видання, тип літератури, вид літератури.

Семінар 8. Проблематики наукових досліджень вчених у галузі книгознавства (2 год.)

Практичне заняття 1. Бібліотипологія як складова науки про книгу. Типологія творів друку. (4 год.)

Лекція-презентація 3.6. Соціологія книги і читання (1 год.)

Вивчення читацьких потреб для книговидавання. Історичні та соціологічні напрями у вивченні читачів та читання. Типологія читачів. Читання як складний процес мовного спілкування через посередництво друкованих або

рукописних текстів. Характеристика різних типів читання. Методи роботи з книгою. Особливості читання електронних документів.

Соціологічні дослідження в галузі книги і читання, їх наукове і пізнавальне значення. Соціально-психологічні фактори, що впливають на активність і пасивність використання книги. Роль матеріальних і художніх компонентів книги в її читацькому сприйнятті. Соціодинаміка читацьких інтересів у II пол. XX ст. Поняття про культуру читання.

Практичне заняття 2. Сучасні соціологічні дослідження книги і читання (4 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV КНИЖКОВА СПРАВА ЯК СИСТЕМА

Лекція-презентація 4.1. Книжкова справа: структура, принципи функціонування. Системний характер книжкової справи. (1 год.)

Тема: Книжкова справа: структура, принципи функціонування.
Книжкова справа як система. Її суспільний характер. Структура книжкової справи, її основні галузі. Законодавче регулювання і управління книжковою справою. Державна програма розвитку українського книговидавництва. Досвід організації книжкової справи в зарубіжних країнах. Проблеми стандартизації у книжковій справі. Маркетингова політика і книжковий бізнес. Міжнародне співробітництво у книговидавничій справі.

Тема: Системний характер книжкової справи.

Структура книжкової справи. Взаємозв'язок її складових. Книга і книжкова справа в умовах ринкової економіки. Правове поле в системі книговидавництва як фактор ефективного функціонування галузі. Система управління книговидавництвом і книгорозповсюдженням. Особливості розвитку книжкової справи в окремих країнах. Маркетингова діяльність у системі книговидавництва.

Практичне заняття 3. Репертуарна політика і профіль видавництва (4 год.)

Лекція-презентація 4.3. Сучасна видавнича справа. Бібліополістика як галузь книгознавства (1 год.)

Тема: Сучасна видавнича справа. Поліграфія (основні групи і зміст виробничих процесів). Основи поліграфічного виробництва. Теоретичні та практичні проблеми галузі. Додрукарські процеси, їх виконання у видавництві. Поняття про оригінал-макет. Друкарські процеси. Види і способи друку. Технологія поліграфічного виробництва. Постдрукарські процеси.

Українські державні стандарти щодо уніфікації термінології видавничої продукції. Діяльність Книжкової палати України з розробки та удосконалення

державних стандартів, приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами. Статистика творів друку в Україні. Динаміка і тенденції розвитку.

Квалілогія та кваліметрія книги. Значення для стандартизації та управління якістю поліграфічного виробництва.

Тема: Бібліополістика як галузь книгознавства. Зміст поняття «бібліополістика». Структура книготорговельного знання і його місце в системі книгознавства

Загальна бібліополістика та головні напрями дослідження: визначення сутності книжкової торгівлі як форми книгорозподілу в книжковій справі і способу існування книготоргового асортименту. Теорія книгопоширення. Історія розвитку книжкової торгівлі в Україні.

Сучасний стан книжкової торгівлі: кількість та види підприємств, основні напрями діяльності. Принципи організації і функції книжкової торгівлі. Індивідуальні та колективні форми споживання книжкової продукції. Неторгові форми книгопоширення.

Поняття про книжковий ринок як частину загального товарного ринку. Сучасна організаційна структура. Особливості функціонування книжкового ринку України.

Практичне заняття 4. Конструкція книги та її структура. Характеристика основних елементів книги та їх функціонального призначення (4 год.)

Практичне заняття 5. Кваліологія в системі книговидання. Аналіз художнього оформлення друкованого видання (4 год.)

Практичне заняття 6. Книга як товар. Система «книжковий магазин-читач-суспільство» (4 год.)

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Книгознавство» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 6.1.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Таблиця 6.1.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	4	2	2	3	3	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3	2	2		
Відвідування на практичному занятті	1					4	4	8	8
Робота на семінарському занятті	10	3	30	3	30	2	20		
Робота на практичному занятті	10					4	40	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	6	30	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ									
<i>Разом</i>			85		86		123		134
Максимальна кількість балів	428								
Екзамен									
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $428 : 100 = 4,3$ Студент набрав: 400 балів Оцінка: $400:4,3 = 93$ бали								

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Історія письма, рукописної книги та стародруків

18 год.

- 1.1. Знайти і коротко законспектувати матеріал з історії писемності часів Трипільської археологічної культури – 4 год.
- 1.2. Ознайомитися з графіті Софійського собору, описати – 2 год.
- 1.3. З'ясувати час створення найдавніших ксилографічних книг, описати – 4 год.
- 1.4. Знайти відомості, хто першим поєднав у друкуванні набірний текст і гравюру – 4 год.
- 1.5. За підручником М. Тимошика та іншими публікаціями з'ясувати основні твердження про українське друкарство до Івана Федорова – 4 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Історія книговидання середини XVI– XVIII ст.

16 год.

- 2.1. Видавнича фірма Ельзевірів. Друкарська марка. Визначити, що таке формат ельзевірів – 4 год.
- 2.2. Розкрити протиріччя видавничої справи Західної Європи XVII–XVIII ст. – 4 год.
- 2.3. Записати найвизначніші видавничі проекти М. Новікова – 2 год.
- 2.4. Початок книгодрукування в Північній Америці та Японії – 4 год.
- 2.5. Книжкова справ в князівстві Литовському у XVII ст. – 2 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства

12 год.

- 3.1. Проаналізувати українські книгознавчі періодичні видання – 2 год.
- 3.2. Скласти перелік термінологічних стандартів різних галузей книгознавства – 2 год.
- 3.3. Напрями діяльності наукових установ, їх роль у розвитку наукового знання про книгу і книжкову справу:
 - а) інститут книгознавства, інститут рукописів Національної бібліотеки України імені В.Вернадського – 2 год.
 - б) ЮНЕСКО – 2 год.
 - в) центр книги бібліотеки Конгресу США – 2 год.
 - г) центр Жоржа Помпиду в Парижі – 2 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

Книжкова справа як система

10 год.

- 4.1. Охарактеризувати державну політику України в галузі книговидання – 2 год.
- 4.2. Підготувати реферат на тему «Історична зміна форми книги і

матеріалів для її виготовлення» – 4 год.

4.3. Ознайомитись з прийомами ілюстрування книги в роботах С.Адамовича, В.Стеценка, В.Хоменка, М.Приймаченко – 2 год.

4.4. Побудувати схему параметрів книги, що дозволяють з необхідною повнотою оцінити її якість. – 2 год.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного змістового модуля. Оцінюється за виконання завдань у формі, зазначеній викладачем у робочій програмі. Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 4, виконання кожної роботи є обов'язковим.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою проведення семестрового контролю є *залік*.

Критерії оцінювання:

За загальним показником суми балів зароблених студентом протягом семестру поділеної на коефіцієнт - 4,3.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів		Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B C	82-89 75-81	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FХ F	35-59 1-34	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Книгознавство»

Разом: 120 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., практичні заняття- 24 год., самостійна робота – 56 год., мк – 8 год., залік.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
Модулі	Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV				Змістовий модуль V				Змістовий модуль VI			
Назва модуля	Історія письма, рукописної книги та стародруків				Історія книговидання середини XVI – поч. XXI ст.				Теорія та історія книгознавства. Книга як предмет книгознавства				Книжкова справа як система.			
Кількість балів за модуль	85 б.				86 б.				123 б.				134 б.			
Лекції	відвідування – 2 б.				відвідування – 3 б.				відвідування – 2 б.				відвідування – 1 б.			
Теми лекцій	Основні етапи розвитку письма. Еволюція матеріалів і форми книги	Письменість у слов'ян. Книгодрукування в Європі. 16.	Початок друкарства в кирилиці.	Українські першодрукарі Івана Федорова 16. Івана Федорова 16.	Загальні характеристики Книжкової справи XVI ст.	Діяльність Києво-Печерського друкарства 16.	Розвиток друкарства на східноукраїнських землях	Книжкова справа XV ст. 16.	Видатні європейські видавці XIX ст. 16.	Книжкова справа XX ст. 16.	Книгознавство як наука. Історія книгознавчої думки	Основні етапи розвитку книгознавства в Україні 16.	Науково-дослідна робота в галузі книгознавства	Соціологія книги і читання 16.	Книжкова справа. Структура, принципи	Видавнича справа. Поліграфія 1 б.
Теми семінарських та практичних занять	Книга в епоху середньовіччя 1+10 б.	Йоганн Гутенберг 10+1 б.	Найвідоміші друкарі XVI ст. 1+10 б.	Видавнича фірма Ельзевірів 1+10 б.	Видавничі осередки на західноукраїнських землях 1+10 б.	Мистецтво західноєвропейської книги XVIII ст. 16.+10 б. +10	Основні етапи розвитку книгознавства. 16.1+10 б.	Наукові дослідження в галузі книгознавства. 1+10 б.	Типологія друку 22 б.	Сучасні соціологічні дослідження 22 б.	Репертуарна політика і профіль видавництва 22 б.	Конструкція книги та її структура 22 б.	Кваліфікація в системі книговидання 22 б.	Книга як товар. 22 б.		
Самостійна робота	5x5=25 балів				5x5=25 балів				5x6=30 балів				5x4=20 балів			
Види поточного	Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2				Модульна контрольна робота 3				Модульна контрольна робота 4			

контролю	25б.	25 б.	25 б.	25 б.
----------	------	-------	-------	-------

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна

1. Про видавничу справу: Закон України, 5 червня 1997 р. *Відомості Верховної Ради*. 1997. № 32. С. 206-302.
2. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні : Закон України, 6 березня 2003 р. *Вісн. Кн. палати*. 2003. №4. С.12-13.
3. ДСТУ 3017–95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ: Держстандарт України, 1995. С. 3-45.
4. ДСТУ 3018–95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення. Київ: Держстандарт України, 1995. 23 с.

Базова

Історія книги

5. Книга в сучасній культурі України: Хрестоматія у двох томах; Т.1. 2013. 412 с.
6. Книжкові пам'ятки (рідкісні та цінні книжки) в бібліотечних фондах : Моногр. / НАН України. Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т укр. кн. Київ, 2004. 644 с.
7. Ковальчук Г. І. Навч. посібник з історії писемності та рукописної книги / Г.І. Ковальчук. Київ., 1995. 63 с.
8. Овчінніков В. Історія книги. Еволюція книжкової структури /В.Овчінніков. Львів, 2005. 420 с.
9. Огієнко І.І. Історія українського друкарства / І.І.Огієнко. Київ, 1994. 448 с.
10. Тимошик М. Історія видавничої справи/ М. Тимошик. Київ, 1994. 448 с.

Книгознавство

11. Ісаєвич Я. Українське книгознавство: етапи розвитку / Ісаєвич Я. // Вісник Львівського університету: Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. Львів, 2006. – Вип.1. – С.7-19.
12. Низовий М.А. Вступ до книгознавства: Навч. Посібн/Низовий М.А. Київ: Кондор, 2009. 144 с.
13. Низовий М. Українська статистика друку: суверенний етап розвитку // Друкарство. – 2003. – № 1. – С.92-95.
14. Низовий М. Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку/М.Низовий. Київ, 2002. 95 с.
15. Швецова-Водка Г.М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій/ Швецова-Водка Г. Рівне, 2001. 438 с.
16. Швецова-Водка Г.М. Типологія книги : Навч. Посіб/ Швецова-Водка Г. Київ, 1999. 68 с.

Додаткова

17. Антонович Д., Лотоцький О. Українська книга / Д.Антонович, О.Лотоцький // Українська культура: Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. Київ, 1993. С. 92-145
18. Афанасенко О. Сучасний книжковий ринок України як об'єкт професійного дослідження. *Вісник Книжкової палати*, 2004. № 3. С. 28-30.
19. Афонін О. Національне книговидання: стан, причини, перспективи. *Вісн. Кн. палати*. 2000. № 2. С.13-17.

20. «Бібліологічні вісті» (1923-1930): Систематичний анований покажчик/ Уклад. Г.Ковальчук. Київ,1996. 58 с.
21. Головата Л.В. Українські книгознавчі дослідження періоду другої світової війни. *Записки ЛНБ ім. В.Стефаника*. Львів, 2000. Вип. 7/8. С.181-213.
22. Ісаєвич Я.Д. Український науково-дослідний інститут книгознавства: традиції й творчий пошук // Наукові праці НБУВ.- К., 1999. – Вип. 2. – С.6-10.
23. Київський митрополит Євгеній (Є. О. Болховітінов) : Біобібліографія. Бібліотека. Архів / Є. В. Рукавіцина-Гордзієвська ; наук. ред. Г. І. Ковальчук ; Нац. акад. наук. України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2010. 856 с.
24. Ковба Ж.М. Внесок Л.Биковського у формуванні концепції національно-державної книжкової справи України. *Бібліот. вісник*. 1996. №1. С.33-35.
25. Ковальчук Г.І. Книгознавча концепція П.Й. Ярковського (до жерел історії вітчизняної бібліологічної науки). *Наукові праці НБУВ*. Київ, 2000 Вип.3. С.165-167.
26. Ковальчук Г.І. Книжкові пам'ятки в бібліотечних фондах: критерії відбору та визначення. *Бібл. планета*. 2001. № 2: Додаток. С.1-5.
27. Ковальчук Г.І. Український науковий інститут книгознавства: історія та наукова діяльність. *Бібліотекознавство і бібліограф.* 1992. Вип. 31. С.102-110.
28. Кочубей Л. Політологічні дослідження в Україні. Аналіз документального потоку. *Вісн. Кн. палати*. 2003. №12. С. 41-43.
29. Макарова М.В. Шляхи й форми розповсюдження книжкової продукції на Правобережжі та в Західній Україні у XVI- XVIII ст. *Український інформаційний простір*, 2022. (2(10)). С. 186-204.
30. Макарова М.В. Історичні умови і тенденції розвитку друкарства кінця XVI ст. на західних землях / М. Макарова. *Бібліотека: місце традицій, простір інновацій*. Київ, 2018. С. 54-58.
31. Макарова, М.В. Книга і періодика в інформаційно-комунікативному комплексі сучасного суспільства. /М. Макарова //Культура і мистецтво у сучасному світі : Наукові записки КНУКіМ. Київ, 2010. С 420-460.
32. Огар Е.І. Наука про книгу в Україні на початку ХХ ст.: здобутки і поразки. *Поліграфія і видавнича справа*, 2000. Вип. 36. С. 161-168.
33. Солонська Н.Г. «Бібліологічні вісті» як осередок української інтелектуальної та книгознавчої думки 20-х – початку 30-х років ХХ ст. // *Наукові праці НБУВ*. Київ, 1999. Вип.2. С.11-39.
34. Тимошенко І.В. Особливості структури загального і спеціального книгознавства // Наукові праці НБУВ. – К., 2007. – С.651-659.
35. Чорній В.В. Діяльність Українського товариства прихильників книги у Празі і журнал «Книголюб» (1927-1932) // *Записки ЛНБ ім.В.Стефаника – Львів*, 2000. – Вип. 7/8. – С.178-180.
36. Юрій Меженко (1892-1969) : Матеріали до біобібліографії. Київ, 1994. 175 с.